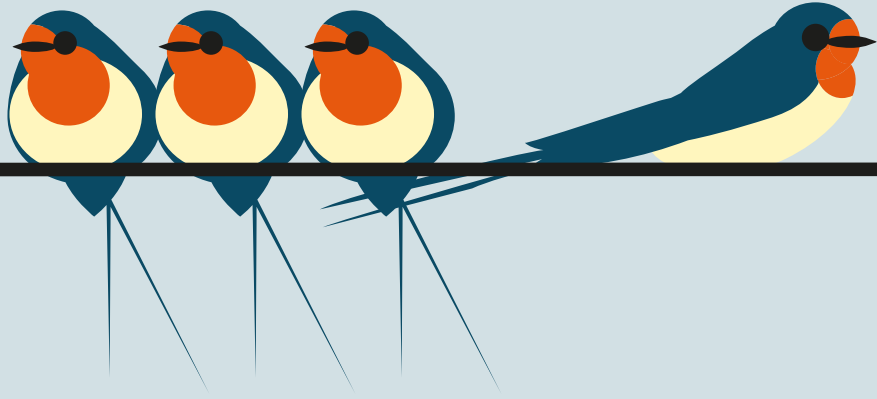

KIJK, EEN VOGEL!

GIDS VOOR DE VOGELS VAN EUROPA

STUART COX

TERRA

Inhoud

INLEIDING 6

EEN VERREKIJKER

KIEZEN 8

SNAVELVORMEN 10

VOGELFORMATEN 12

EIEREN 15

ALGEMENE
TUINVOGELS

Pimpelmees 28

Merel 31

Winterkoning 32

Roodborst 35

Zanglijster 36

Ringmus 39

Spreeuw 40

Putter 43

Vink 44

Goudvink 47

Groenling 48

Koolmees 51

Zwarte mees 52

Staartmees 55

Houtduif 56

VOGELS VAN
HET PLATTELAND

Boerenzwaluw 60

Geelgors 63

Zwartkop 64

Koperwiek 67

Bosuil 68

Torenvalk 71

Grote bonte specht 72

Groene specht 75

Boomklever 76

Appelvink 79

Boomkruiper 80

Kauw 83

Ekster 84

Waterspreeuw 87

Fazant 88

Patrijs 91

VOGELS VAN
DE WILDERNIS

Steenarend 94

Beflijster 97

Alpenkraai 98

Kievit 101

Tapuit 102

Baardman 105

IJsvogel 106

Grote gele kwikstaart 109

Pestvogel 110

Kraanvogel 113

Slechtvalk 114

Blauwe kiekendief 117

Nachtzwaluw 118

Hop 121

KUST- EN
MOERASVOGELS

Papegaaiduiker 124

IJsduiker 127

Jan-van-gent 128

Aalscholver 131

Eidereend 132

Grote stern 135

Scholekster 136

Kluut 139

Steltkluut 140

Lepelaar 143

Fuut 144

Blauwe reiger 147

Slobeend 148

Bergeend 151

Waterral 152

EN DAN? 154

REGISTER 155

OVER DE AUTEUR 158

DANKBETUIGING 158

Een verrekijker kiezen

De verrekijker is de beste vriend van de vogelaar – al zou je datzelfde kunnen zeggen van een goed vogelboek. Maar iedereen die enigszins serieus gaat vogelen, wordt op enig moment geconfronteerd met een vogel die net iets te ver weg zit om hem goed te kunnen zien. Op zo'n moment gaat er niks boven een goede kijker.

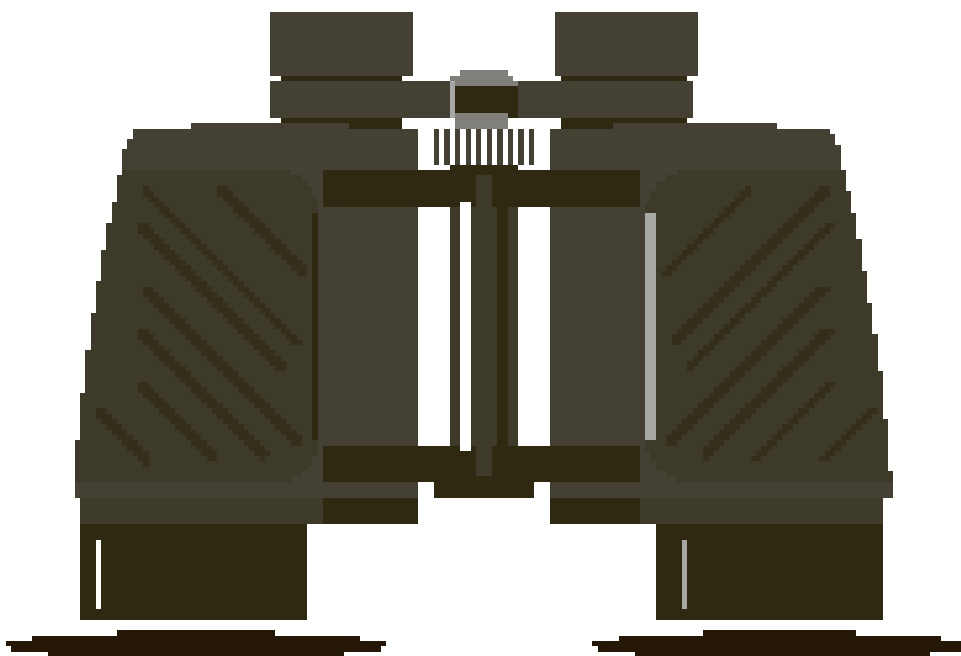
De wereld van de optica kan verwarrend zijn, en behoorlijk competitief. De fanatiekste vogelaars herken je onder andere aan hun verrekijkers. Gezien hun reputatie denk je misschien dat vogelaars volstrekt niet materialistisch zijn en zich niet druk maken om zoiets onbenulligs als imago. Dat klopt in het algemeen ook wel, behalve als het gaat om kijkers. Kijkers en telescopen van meer dan 1000 euro zijn zeker geen uitzondering. Zulke belachelijk dure modellen hebben absoluut voordelen, maar als je zo nu en dan vogels gaat kijken, zou ik me daar niet om bekommeren. Je kunt een prima verrekijker kopen voor minder dan 100 euro.

Waar moet je op letten als je een verrekijker gaat kopen? Neem hem eerst eens in je handen. Je loopt straks bij allerlei weer-

typen langere tijd met de verrekijker om je nek, dus kies voor een kijker die niet te zwaar en niet te log is.

Wat de getallen betreft: twee getallen zijn echt belangrijk, een klein getal en een groot getal. Het kleine getal kan 7, 8, 10 of 12 zijn, en soms meer. Dit getal geeft de vergroting weer. Een '7' zorgt ervoor dat alles zeven keer dichterbij en zeven keer groter lijkt. Een vogel die 7 meter ver weg is, lijkt door je verrekijker slechts 1 meter van je vandaan te zitten. Het grote getal geeft de lensmaat aan in millimeters. Hoe groter de lens, des te meer licht komt er binnen. Dit maakt het beeld helderder en scherper, maar de kijker zwaarder. Meer vergroting betekent bovendien een grotere lens en versterkt het effect van licht trillende handen. Een statief kan in dat geval handig zijn. Als je echter die kant op denkt, is een telescoop misschien beter, maar dat is een heel ander onderwerp.

De beste keus is een kijker met een vergroting van 8 keer en een lens van 40 of 42 mm. Die weegt niet al te veel, is lang genoeg en kost je geen rib uit je lijf. En je kunt er jarenlang plezier van hebben.

BLOTE OOG

8x

10x

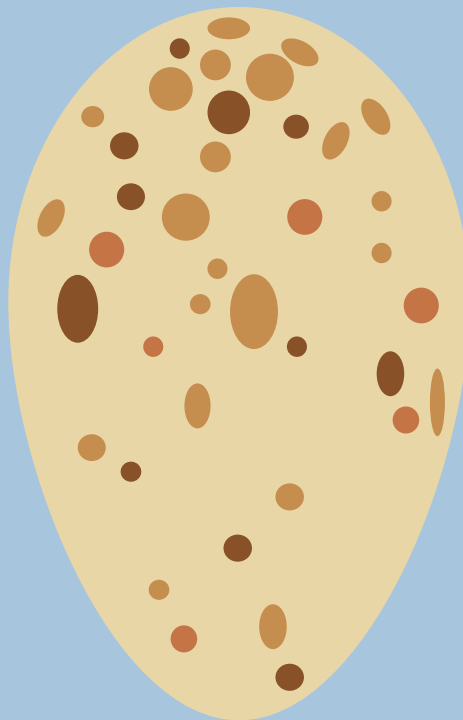

15x

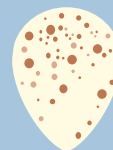
Vogels van de wildernis

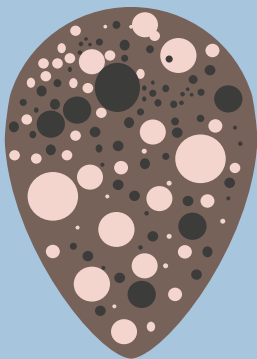
Baardman
blz. 102-103

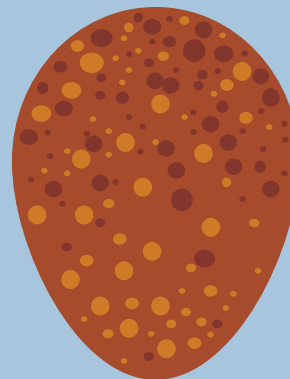
Kraanvogel
blz. 112-113

Grote gele kwikstaart
blz. 108-109

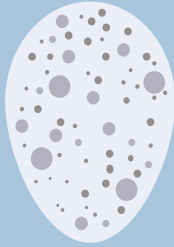
Kievit
blz. 100-101

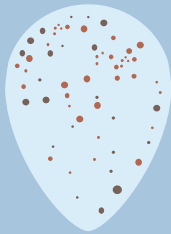
Slechtvalk
blz. 114-115

Tapuit
blz. 102-103

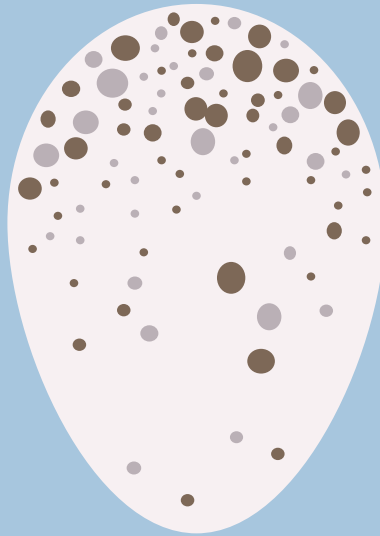
Nachtzwaluw
blz. 118-119

Beflijster
blz. 96-97

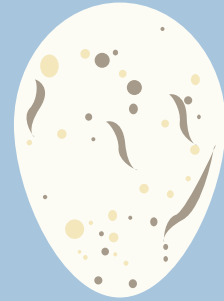
Ijsvogel
blz. 106-107

Steenarend
blz. 94-95

Blauwe
kiekendief
blz. 116-117

Alpenkraai
blz. 98-99

Pestvogel
blz. 110-111

Hop
blz. 120-121

De vogels

Algemene tuinvogels

Om te beginnen met vogelen heb je niet veel nodig. Een raam volstaat. De meeste mensen kijken voor het eerst naar vogels in hun eigen tuin of in een parkje in de buurt. Tuinvogels zijn voor de meeste mensen wel bekend, maar ze omvatten een aantal van onze kleurigste en extravagantste vogelsoorten.

En doordat ze lekker in de buurt zijn, kun je hun specifieke gedragingen in de loop der seizoenen van dichtbij waarnemen. Iedereen is dol op deze vogels en over elke soort valt een geheel eigen verhaal te vertellen.

Pimpelmees

Cyanistes caeruleus

FAMILIE

Paridae – mezen

LEEFOMGEVING

Tuinen, heggen en gemend bos

FORMAAT

12 cm lang, 18 cm spanwijdte

VOEDSEL

Zaden, insecten en spinnen

LEGSELS

April-mei, één legsel

NEST

Kommetje van mos en veren

EIEREN

Zeven tot zestien. Wit met paarsige stippen

VERSPREIDING

Heel Europa

OUDE BENAMINGEN

Pimpel, pimpeltje, meelmees, bijmees, blauwkopmees

Kleine cadeautjes zijn vaak het mooist. De pimpelmees is slechts 12 cm lang, maar zijn formaat is omgekeerd evenredig met zijn temperament. Als pimpelmezen een nest hebben, zijn ze uiterst wantrouwend; ze denken en vliegen dan zeer rechtlijnig en reageren heel chagrijnig op andere pimpelmezen die zich op hun terrein wagen. In onze tuin leeft een paartje pimpelmezen en het feit dat in geen velden of wegen een concurrent te bekennen is, weerhoudt ze er niet van regelmatig een woede-uitbarsting te krijgen. Die is echter op henzelf gericht: ze storten zich als een furie op hun spiegelbeeld in de achteruitkijkspiegel van onze auto. Er loopt een dunne lijn tussen genialiteit en waanzin, en de pimpelmees bevindt zich precies op die lijn.

Ondanks hun geringe formaat leggen pimpelmezen zeven tot wel zestien eieren. Ze voeden hun jongen met rupsen van nachtvlinders – voor een gemiddeld legsel zijn wel duizend rupsen per dag nodig. In Nederland zijn ongeveer 300.000 broedparen, die zo'n 3 miljoen jongen voortbrengen. Dat er nog nachtvlinders over zijn, is een raadsel.

Pimpelmezen leren snel van elkaar. In Engeland ontdekten ze hoe je een gaatje kon pikken in de foliedop van de flessen melk die bij de voordeur werden achtergelaten. Zo konden ze snoepen van de vette room die op de melk dreef. Deze gewoonte verspreidde zich als een lopend vuurtje door heel Engeland – een mooi voorbeeld van snelle evolutie van voedingspatroon en gedrag, doorgegeven van ouder op kind. Met het verdwijnen van melkflessen met foliedoppen en de dagelijkse rondes van de melkboer verdwijnt dit ritueel nu echter even snel als het is ontstaan.

Merel

Turdus merula

FAMILIE

Turdidae – lijsters

LEEFOMGEVING

Steden, tuinen, parken – overal waar bomen of struiken zijn

FORMAAT

24-25 cm lang

VOEDSEL

Wormen, insecten, bessen

LEGSELS

Maart-augustus, twee tot vier legsels

NEST

Kommetje van gras en bladeren

EIEREN

Vier tot vijf. Lichtblauw

VERSPREIDING

Heel Europa

OUDE BENAMINGEN

Meerlaar, mulder, spekljster, zwarte lijster, regenroeper

De merel is een lid van de lijsterfamilie. De mannetjes zijn zwart met een gele snavel, de vrouwtjes zijn bruinig en hebben een donkere snavel. Ze zoeken voedsel op de grond en zijn dol op wormen; je ziet ze vaak in tuinen. En hoewel ze twee ogen hebben, gebruiken ze er vaak maar één.

Misschien herken je deze scène wel: een merel landt op een paaltje. Aan de overkant van de tuin landt een tweede merel op een ander paaltje. Beide winden ze zich op over de aanwezigheid van de ander; ze springen en draaien, en maken klikkende geluiden. Uiteindelijk is een van de twee het zat en springt van het paaltje op het gazon, met zijn kop gekanteld, één oog gericht op de grond. Op dat moment springt ook de andere merel op de grond en verjaagt zijn rivaal. Hij kan echter maar kort van zijn overwinning genieten, want even later verschijnt een volgende vogel op het paaltje en begint het hele gedoe van voren af aan.

Merels zijn zeer territoriaal en leven meestal alleen. Andere merels worden uitsluitend getolereerd als er weinig voedsel is. Ze zijn altijd alert op andere merels en op gevaarlijkere bezoekers, zoals katten en haviken. Merels kunnen zelfs slapen met één oog open; ze behoren namelijk tot de diersoorten die kunnen slapen met één hersenhelft tegelijk, waarbij de andere hersenhelft op stand-by blijft. Dit wordt ook wel unihemisferische slaap genoemd. Hun territorium bakenen merels af door te zingen, waarbij ze een hele reeks aan geluiden voortbrengen. Ze kunnen dat zelfs blijven doen terwijl ze 's nachts slapen, om andere merels er blijvend aan te herinneren van wie jouw tuin eigenlijk is.

De volgende keer dat je een merel ziet, weet je dat deze schijnbaar nederige vogel niet met zich laat spotten, een beetje scheel ziet en kan zingen in zijn slaap.